

SPELEOLOŠKI SKUPOVI

Tribina »Medjame bez krame«

Pučko otvoreno učilište Samobor bilo je 2. travnja 2005. domaćin tribine »Medjame bez krame«, organizirane u okviru Dana planete Zemlje u Samoboru. Organizatori su bili Speleološki klub »Samobor«, HPD »Zagreb-matica« i Pučko otvoreno učilište, a voditelj Edo Hadžiselimović (HPD »Zagreb-Matica«). Cilj tribine je bio potaknuti zanimanje za očuvanje i zaštitu geomorfološkog fenomena Medjama - niza pukotinskih jama kod sela Gornje Dubrave i zaselka Rešetari kraj Samobora, koje su zagađene (zatrpane) otpadom. Nakon uvodnog izlaganja s projekcijom slika Nenada Buzjaka, vođena je živa rasprava u kojoj su osim planinara i speleologa iz Samobora i Zagreba sudjelovali i predsta-

vnici Parka prirode Žumberak, Zavoda za zaštitu prirode Ministarstva zaštite okoliša i Inspekcije zaštite prirode Ministarstva kulture. Naglašeno je da su Medjame jedan od najtežih primjera sustavnog onečišćenja prirodnih fenomena koje treba hitno sanirati. Ustanovljeno je da je samoborski »Komunalac« već odvezao dio otpada s ulaza, ali da je potrebno izvaditi i preostali dio, jame zaštititi, a ljude obučiti da u jame više na bacaju otpad.

Vlado Božić

»Znanstveno-stručni skup istraživača krša Žumberačke gore«

Pod ovim naslovom samoborski su speleolozi 15. listopada 2005., u Poduzetničkom domu u Brežani, okupili pedesetak ljudi koji istražuju ili ih zanima istraživanje kraškog područja Žumberačkog i Samoborskog gorja. Skup je organiziran povodom 30 godina rada Speleološkog odsjeka HPD »Japetić« i 5 godina rada Speleološkog kluba »Samobor«. Glavni organizator skupa bio je SK »Samobor«, a suorganizatori Park prirode »Žumberak – Samoborsko gorje« i Hrvatsko geografsko društvo iz Zadra. Pokrovitelj je, među ostalima, bila i Komisija za speleologiju HPS-a.

Okupljene su pozdravili zamjenica gradonačelnika grada Samobora Marica Jelenić i ravnatelj PP »Žumberak-Samoborsko gorje« Matija Franković, a nazočan je bio i Vlado Novak, dopredsjednik Hrvatskog planinarskog saveza.

Prijavljena su bila 22 referata, čiji su sažeci tiskani u posebnom izdanju i podijeljeni sudionicima zajedno s mnoštvom prigodnog promidžbenog materijala. Održano je 17 predavanja (referata), 4 promocije postera i jedna multivizijska prezentacija. U dvorani za prijem sudionika bila je postavljena izložba fotografija iz žumberačkog podzemlja. Organizator će uskoro objaviti zbornik radova s ovog skupa.

Na skupu je bilo obrađeno cijelo područje Žumberačkog i Samoborskog gorja, uključujući i slovenski dio, koji Slovenci zovu Gorjanci, jer su na skupu sudjelovali i slovenski istraživači. Geološki,

Medjame potpuno zatrpane otpadom

foto: V. Božić

speleološki i biološki bilo je obrađeno cijelo područje, a detaljnije samo neka područja. Najprije su predstavljeni osnovni podaci o PP »Žumberak – Samoborsko gorje« a onda cjelovita geologija Žumberka i, posebno, geologija krške doline i kanjona Slapnice. Prikazane su zatim geomorfološke značajke gorskog hrpta Draščanskih brda, arheološki potencijal žumberačkih špilja, rezultati trasiranja ponora u Otruševcu, špilje u sedri, osobine kompleksnih speleoloških objekata, povijest istraživanja Kostanjeviške špilje, osobitost pukotinskih jama Medjame, špilje s obrambenim zidovima i prvi rezultati mjerenja prisutnosti radioaktivnog elementa radona u špiljama. Biospeleolozi su dali pregled živog svijeta žumberačkog podzemlja, posebno rasprostranjenost podzemnih jednakoonožnih rakova, jedne rijetke vrste podzemnog kukca i podzemnih puževa. Na posterima je prikazana geologija okolice Sošica i rasprostranjenost biljnih vrsta na ulazima nekih špilja, prikazan je sustav pukotinskih jama Medjame i ekološko vrednovanje špilja na području PP »Žumberak-Samoborsko gorje«. Multivizijskom prezentacijom predstavljene su ljepote kraškog podzemlja Dolenjske.

Dobrom raspoloženju sudionika skupa pridonijeli su zakuska (u podne) i domjenak (navečer).

Vlado Božić

6. skup speleologa Hrvatske »Kamanje 2005«

Speleološko društvo »Karlovac« i PD »Kamanje« organizirali su od 25. do 27. studenog 2005. šesti po redu skup speleologa Hrvatske, čiji su pokrovitelji bili Hrvatski speleološki savez, Karlovačka županija i Općina Kamanje.

Skup je počeo u petak navečer okupljanjem sudionika i postavljanjem postera i fotografija u maloj učionici i hodniku stare škole u Kamanju a nastavljen je druženjem u Vatrogasnom domu.

Tijekom cijelog dana u subotu, u Vatrogasnom domu, održavana su predavanja i projekcije. Navečer, poslije već tradicionalne porcije graha, nastavljeno je druženje uz gromoglasnu glazbu i ples do kasno u noć. Noćenje je bilo organizirano u učionicama stare škole, na podu, u vlastitim vrećama za spavanje. U nedjelju, nakon prijepodnevnog druženja, neki su sudionici krenuli ravno kući, a drugi posjetili Gradski muzej u Karlovcu i razgledali prigodnu speleološku izložbu. Sudionici koji su u nedjelju malo dulje spavali imali su u povratku malih teškoća, jer je nabujala Kupa poplavila dio ceste Kamanje – Ozalj, ali je sve dobro prošlo.

Na skupu je bilo oko 250 sudionika iz Hrvatske, BiH i Italije.

Svi se sudionici slažu da je Skup pokazao velik napredak u načinu prikazivanja rezultata rada. Sva su predavanja bila popraćena projekcijom preko digitalnog projektora, mnoga uz glazbu, a prikazani filmovi pokazali su zavidnu kvalitetu i domišljatost autora.

Ukupno su održana 33 predavanja i projekcije, od 10 do 21 sat, svaki sat po tri, s malim odmorom. Iz predstavljenih izlaganja vidljivo je da su hrvatski speleolozi znatno usavršili speleološke tehnike, naročito što se tiče istraživanja dubokih jama, ronjenja u potopljenim špiljskim kanalima i u organiziranju speleoloških ekspedicija u inozemstvo. Najdublja istražena jama u 2005. bila je jama Velebita na sjevernom Velebitu (-941 m), a najdulja istražena špilja Kita Gaćešina na Crnopcu (duga 1765 m i duboka 423 m). Hrvatski su speleolozi prikazali fotografije i filmove snimljene za vrijeme posjete i istraživanja u Brazilu, Kubi, Meksiku, Ukrajini, Grčkoj, Austriji i susjednoj BiH. Organizator je tiskao i Zbornik sažetaka svih predavanja i projekcija.

U vrijeme održavanja skupa članovi raznih speleoloških udruga postavili su u prostorijama stare škole, gdje je bila spavaonica sudionika, izložbu postera i panoa s fotografijama. Naš se Odsjek

*Brojna predavanja pobudila su velik interes sudionika druženja
foto: D. Kunović*

predstavio s njih nekoliko: u znak sjećanja na preminulog kolegu Igora Brzoju postavljena su dva panoa s njegovim crno-bijelom fotografijama snimljenim u raznim hrvatskim špiljama, jedan pano s fotografijama u boji iz špilje Lamprechtsofen u Austriji i jedan pano s fotografijama i nacrtom Dragičeve špilje II, rađen zajedno sa SO PD »Dubovac«.

Vlado Božić

Simpozij »Rijeka Krka i Nacionalni park Krka« – stručni skup povodom 20. obljetnice NP »Krka«

U Šibeniku je, u hotelskom naselju »Solaris«, od 5. do 8. listopada 2005. održan stručni skup pod gornjim nazivom, kojemu je sa stručnim i znanstvenim radovima pribivalo 99 autora. Uvažavajući prirodni, povijesni, etnografski, kulturni i gospodarski značaj porječja rijeke Krke i njenih pritoka, organizator skupa, Javna ustanova »Nacionalni park Krka«, tematski je podijelilo simpozij s podnaslovom »Prirodna i kulturna baština, zaštita i održivi razvitak« na sekcije koje su se odvijale plenarno u slijedu tijekom četiri dana i to: a) Geologija, hidrologija, geografija i meteorologija, b) Arheologija, kulturna povijest i etnologija, c) Biologija - fauna, flora, d) Sociologija, pedagogija, teologija, pastoralno-karitativni rad, e) Turizam, menadžment, marketing, f) Oceanologija, g) Šumarstvo, pedologija, poljoprivreda, ribarstvo, akvakultura, h) Povijest, kartografija i i) Ekologija, zaštita prirode i okoliša, prostorno uređenje.

Teme simpozija bile su zanimljive speleolozima s obzirom na kraški značaj područja i niz istraživanja provedenih u speleološkim objektima tijekom više proteklih desetljeća, o čemu je predloženo desetak priopćenja.

O geomorfološkim značajkama (i speleološkim objektima) NP »Krka« izlagao je D. Perica sa suradnicima, a o recentnim nalazima iz Oziđane pećine – rezultati arheoloških istraživanja, govorili su M. Mendušić i D. Marguš.

Najbrojnija skupina radova bila je iz područja speleobiologije; I. Grbac, J. Bedek, R. Slapnik, R. Ozimec, B. Jalžić, D. Hamidović, M. Franičević, M. Lukić H. Bilandžija i M. Pavlek iznijeli su rezultate dugogodišnjih istraživanja špiljske faune u obliku općih pregleda (inventara) vrsta nađenih u području Parka, ali i sistematike pojedinih rodova. Posebice su obrađeni endemi i velike populacije pojedinih vrsta, npr. kolonije šišmiša i staništa čovječje ribice.

Izlaganje Jurja Posarića o ekološkim svojstvima Martine jame

Iz područja »čistih« speleoloških istraživanja i fizičke ekologije kraškog podzemlja Parka održana su tri izlaganja članova SO HPD »Željezničar« iz Zagreba: Branko Jalžić dao je pregled speleoloških istraživanja područja izvorišta Miljacka, a Juraj Posarić je prikazao ekološka svojstva Martine jame kod Bičina i značaj speleološkog istraživanja Martine jame kod Bičina za rješavanje problema pri izgradnji autoceste Zadar – Šibenik na dionici kod Skradina.

Zadnji dan simpozija održan je okrugli stol na kojemu su oblikovani zaključci skupa, a nakon toga je organizirana stručna ekskurzija po dijelu NP »Krka« do franjevačkog samostana na Visovcu.

Za vrhunsku organizaciju skupa zaslužan je, uz sve djelatnike Javne ustanove Nacionalni park »Krka«, stručni voditelj dr. sc. Drago Marguš.

Prvom polovinom 2006. godine očekuje se izdavanje Zbornika radova simpozija, što će biti vrlo korisna pomoć stručnjacima koji se bave ovim područjem, ali i svim prijateljima prirode.

Juraj Posarić

3. godišnja radionica projekta »Očuvanje krških ekoloških sustava (Karst Ecosystem Conservation – KEC)« (NP Sjeverni Velebit, Krasno, 25. – 26. 10. 2005.)

Ministarstvo kulture organiziralo je putem Jedinice za provedbu projekta 3. godišnju radionicu Projekta »Očuvanje krških ekoloških sustava«, u suradnji s JU NP Sjeverni Velebit, 25. i 26. listopada 2005, u Krasnu. Cilj radionice bio je upoznati sudionike s napretkom u provođenju aktivnosti projekta i prikupiti povratne informacije o dosadašnjim rezultatima pojedinih akcija unutar projekta.

Projekt financira Svjetska banka iz Washingtona, a cilj mu je skupiti znanja, provesti istraživanja i pokrenuti mehanizme za učinkovito očuvanje kraških ekosustava putem manjih tematskih projekata (u nekima sudjeluju i hrvatski speleolozi, npr. Hrvatsko biospeleološko društvo), programa malih darovnica i izrade operativnih dokumenata za veća zaštićena područja - Planova upravljanja nacionalnim i parkovima prirode.

Radionica je održana u prostorijama NP Sjeverni Velebit u Krasnu, pa su pozdravnu riječ uputili Milan Nekić, ravnatelj NP Sjeverni Velebit, župan Ličko-senjske županije Milan Jurković, Agness Kiss u ime voditeljice tima Svjetske banke i pomoćnik

ministra za zaštitu prirode Ministarstva kulture Zoran Šikić, koji je potom dao uvod u radionicu, upoznavši sudionike s okvirom za razvoj sustava zaštite prirode u Hrvatskoj (institucije, planovi, novi ustroj, strategija, Zakon o zaštiti prirode, proces pridruživanja EU).

Izvešće o postignutom napretku po aktivnostima pojedinih radnih timova podnijeli su u prijepodnevni satima njihovi voditelji, a poslijepodnevni blok nastavljen je terenskim obilaskom pilane, sirane i Muzeja šumarstva u Krasnu, kao primjera lokalnog razvoja.

Drugog dana radionice održana su plenarna predavanja, gdje je kao prva Hana Blašković, direktor projekta u Agriconsultingu, predstavila studijsko putovanje »Sustav zaštićenih područja Italije« 18. – 24. rujna 2005, kao dio obuke u okviru sastavnice Biološke studije. Putovanje je obuhvatilo parkove u središnjem dijelu Italije, regije Lazio i Abruzzo, i Južni Tiroi na sjeveru. Važna je sastavnica planova upravljanja poslovni plan, s kojim je sudionike upoznao Douglas Morris, konzultant Svjetske banke. Prenio je sudionicima iskustva u izradi poslovnih planova u SAD-u. Započelo se s definiranjem vizije parka i njegove svrhe, a nastavljeno je s prikazom prijašnjih i sadašnjih aktivnosti i načina financiranja. Sanja Tišma nastavila je temu prikazom načina financiranja zaštićenih područja. Osnova financijskog plana je identifikacija iznosa i mogućih izvora financiranja za projekte koji bi kratkoročno i dugoročno osigurali kontinuirano poslovanje parkova. Financiranje parkova je najčešće vezano na dobivanje novca iz Državnog proračuna. U inozemstvu postoje i drugi izvori financiranja (eko-fondovi, izravno financiranje zaštićenih područja odvajanjem postotka od prihoda). Martina Šuper, lokalni koordinator Jedinice za provedbu KEC projekta u Gospiću, izvijestila je o provedbi Programa malih darovnica.

Vezano na planiranje upravljanja, Juraj Posarić, viši inspektor u Upravi za zaštitu prirode Ministarstva kulture, prikazao je metodu izračuna za kapacitet posjećivanja (prihvatni kapacitet) u speleološkim objektima. Korištenje speleoloških objekata mijenja njihove prirodne značajke. Jedan od kritičnih elementa za izračun, osim svojstava ekotopa (geometrija objekta, fizička i kemijska svojstva), jesu i svojstva čovjeka. U obzir se uzimaju potrebe posjetitelja: mogućnost kretanja, vidljivost (razlikovanje boja), nesmetano disanje i toplinsko opterećenje, uz arbitrarni kriterij dopuštenog povećanja temperature objekta od 1K (?C). Prihvatni kapacitet izražava se brojem posjetitelja koji u jednom satu smiju ući u speleološki objekt i vrijeme njihova zadržavanja, a da ekotop ostane unutar područja ekološke elastičnosti.

O važnosti predanog i požrtvovnog rada u planiranju upravljanja govorio je Douglas Morris, konzultant Svjetske banke, opisavši svoje dosadašnje sudjelovanje u projektima u Hrvatskoj. Sandra Balent (UNDP) upozнала je sudionike s projektima COAST i DAI kao poveznice s KEC projektom. Cilj projekta COAST je očuvanje i održivo korištenje biološke raznolikosti na obalnom području u Dalmaciji. Zaključno, Kornelija Pintarić, voditeljica KEC projekta, prvo je sažela dosadašnju provedbu, po aktivnostima i zadacima (nacrt plana upravljanja NP Risnjak uskoro će biti dovršen, pozitivna ocjena konzultacijskog procesa, uspješno provođenje inventarizacije biološke raznolikosti, monitoring vrste *Degenia velebitica* i preporuke za mjere zaštite, te izrada GIS-a i baze podataka).

Radionici je nazočilo 78 sudionika iz svih NP i PP unutar kraškog područja obuhvaćenih projektom (Risnjak, Plitvička jezera, Velebit, Sjeverni Velebit i Paklenica) te ostalih parkova i županijskih javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, nositelja projektnih zadaća, konzultanata, eksperata Svjetske banke i drugih zainteresiranih, a završena je oblikovanjem prijedloga zaključaka, koji se mogu naći na internetskim stranicama Ministarstva kulture.

Juraj Posarić i Kornelija Pintarić (KEC)

Zaštita i prezentacija špilje Veternice

Javna ustanova Park prirode Medvednica organizirala je u petak 4. studenog 2005., u planinarskom domu Glavica, stručni skup o zaštiti i prezentaciji špilje Veternice – kako je naglašeno – najveće špilje u sjevernoj Hrvatskoj. Pozdrav i uvodnu riječ uputila je ravnateljica PP Medvednica gđa Nives Farkaš-Topolnik a uslijedilo je izlaganje o istraživanju šišmiša u Veternici (P. Žvorc), o ostaloj špiljskoj fauni Veternice (R. Ozimec) te o fauni drugih špilja i jama na Medvednici (J. Bedek). Nakon domjenka sudionici su otišli do ulaza u špilju Veternicu gdje su čuli obrazloženje (Danijela Šnajder) za postavljanje nove čelične ograde ispred ulaza. Ta rešetkasta ograda s vratima velika je novost, jer je odmaknuta od ulaza oko 3 m. Namjena joj je da spriječi ulaz ljudima a omogući nesmetan ulaz jednoj vrsti šišmiša osjetljivoj na umjetne tvorevine. Nakon izlaganja o povijesti Veternice (J. Posarić) uslijedio je obilazak turističkog dijela špilje sve do Kalvarije, gdje su članovi Zagrebačke stanice Hrvatske gorske službe spašavanja izveli pokaznu vježbu spašavanja unesrećene speleologinje.

Za ovu prigodu PP Medvednica je popravio najoštećenije dijelove planinarske staze od autobusa

Nova rešetkasta ograda ispred ulaza u špilju

foto: V. Božić

Nova rešetkasta vrata na ulazu u špiljski kanal foto: V. Božić

do špilje, postavio nove putokaze do špilje, pred špiljom postavio novu ploču s osnovnim podacima te izradio nove suvenire špilje: privjeske, majice i odljevke okamina špiljskih školjaka.

Vlado Božić

Okrugli stol o Veternici

Centar za kulturu i obrazovanje Susedgrad organizirao je 16. prosinca 2005. u svojim prostorijama u Gajnicama Okrugli stol pod nazivom »Veternica – prošlost, sadašnjost, budućnost« kao dio

svog projekta »420 stoljeća Susedgrada«. Želja organizatora bila je skrenuti pažnju na ovu lijepu i s više gledišta zanimljivu špilju, u kojoj je do sada istraženo više od 7 km špiljskih kanala. Pozdravne riječi uputili su u ime organizatora Leo Prebanić i Mladen Rogošić, u kojima su iznijeli razloge okupljanja stručnjaka raznih specijalnosti. O geologiji Veternice govorio je Tihomir Marjanac, o neandertalcima koji su povremeno nastavali špilju Jakov Radovčić, o zaštiti geološke baštine Ljerka Marjanac, o životinjskom svijetu Jana Bedek, o radu JU Park prirode »Medvednica« Danijela Šnajder, o povijesti istraživanja špilje Vlado Božić i o turističkom uređenju špilje Hrvoje Malinar.

Poslije izlaganja razvila se živa rasprava o sadašnjem stanju špilje i njenoj budućnosti. Ustanovljeno je da je prije više godina već bio izrađen dugoročni plan razvoja špilje i okolice i da bi se sada najmanje vremena utrošilo kad bi se taj plan razmotrio i revidirao u skladu s novim saznanjima i mogućnostima. Svi žele da se špilja još detaljnije istraži, prouči, vrednuje i zaštiti, ali također i da se predstavi javnosti uključenjem u turističku ponudu grada Zagreba.

Kao prilog održavanju proslave »420 stoljeća Susedgrada«, za vrijeme održavanja Okruglog stola o špilji Veternici, 16. prosinca 2005. u prostorijama

Nova obavještajna ploča pred ulazom u špilju

foto: V. Božić

Centra za kulturu i obrazovanje Susedgrad, otvorena je i izložba o špilji Veternice. Za tu je priliku naš Speleološki odsjek dao materijala za 6 panoa, jedan sa starim fotografijama snimljenim prilikom otkrića špilje i prvih ulazaka u špilju (1934–1940), jedan s prvim topografskim skicama i geodetskim nacrtima špilje (1934–1948), jedan s isječcima iz raznih novina iz razdoblja otkrića špilje (1934–1938) i tri panoa s fotografijama u boji koje prikazuju tehniku istraživanja i ljepotu špiljskih ukrasa. Izložba je premješšana i po područnim školama.

Vlado Božić

Proslava 50. obljetnice Zavoda za paleontologiju i geologiju kvartara HAZU

U Velikoj dvorani Palače Akademije u Zagrebu održan je u ponedjeljak 6. studenog 2005. znanstveni skup posvećen 50. obljetnici Zavoda. Osim paleontologa i geologa, pozvani su bili i speleolozi koji su godinama surađivali sa Zavodom.

Nakon pozdrava uzvanika uvodnu je riječ dao ravnatelj Zavoda akademik Milan Herak, a slijedili

su prikazi 50 godina rada. O znanstvenoj i stručnoj djelatnosti Zavoda govorila je Dejana Brajković, o znanstveno-istraživačkim projektima Vesna Malez, o istraživanju špilja na Ćićariji i Učki Preston T. Miracle, o »kasnim« neandertalcima iz nalazišta Hušnjakovo, špilje Vindije, Velike pećine (Mačkove špilje u Hrvatskom zagorju) i Veternice Jakov Radovčić, o istraživanju kamenog oruđa iz naših špilja Ivor Karavanić, o istraživanju špilje Potočke Zijalke u Sloveniji Vida Pohar, o reviziji faune špilje Veternice i Velike pećine Preston T. Miracle, Dejana Brajković i Kazimir Miculinić, o geologiji Vele spile na Korčuli Ljerka Marjanac i Kazimir Miculinić, o otvorenim (ne špiljskim) paleontološkim nalazištima u Hrvatskoj Jadranka Mauch Lenardić, te o upoznavanju, čuvanju i neškodljivom korištenju naše geološke baštine Ljerka Marjanac, Tihomir Marjanac i Dejana Brajković.

Nije na odmet napomenuti da u HAZU danas rade naši aktivni članovi Vedran Jalžić i Kazimir Miculinić, kao i bivši članovi Vesna Malez i Ljerka Marjanac. Osim njih na proslavi su još sudjelovali Branko Jalžić, Juraj Posarić i autor ovog teksta.

Velik je doprinos ovom slavlju i predstavljena, bogato opremljena monografija »Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara 1955. – 2005.« tiskana na 119 stranica.

Vlado Božić